

VERS UNA ACTITUD ECOLÒGICA PROFUNDA

AGENDA LLATINOAMERICANA

Afortunadament, està clar que la preocupació ecològica s'està estenent en la societat, però cal evitar que es quedi en una actitud superficial.

Hi ha dues actituds

a) Una és la dels "ambientalistes". Actuen com a bombers, apagant focs: avui demanen que un parc es declari nacional, demà protesten contra la construcció d'un embassament, demà passat contra una mina... Està bé el que fan, i és necessari fer-ho, però no n'hi ha prou, no resol els problemes; senzillament guareix símptomes, posa pegats, però permet que el problema principal, la causa continuï allà.

L'actitud superficial identifica els problemes ecològics en allò que impedeix el funcionament de la "societat moderna desenvolupada" (esgotament o contaminació dels recursos, desastres...). Confia que les solucions tecnològiques podran mantenir els danys dins de límits suportables. No se'ls ocorre posar en dubte el mite del desenvolupament il·limitat, del creixement econòmic constant... És a dir, està dins dels sistema, és deutora de la mateixa mentalitat que ha causat el problema ecològic. Proposa una política de solucions que no tallen el mal, sinó que el prolonguen... Einstein deia que un mal no es pot arreglar amb una solució que estigui dins de la mateixa mentalitat que va causar el problema. L'actitud ecològica ambientalista –també anomenada reformista o superficial– és ben intencionada, però no és pas la solució.

b) Una altra actitud és la radical, que vol anar a l'arrel dels problemes. Els diversos corrents ecològics que s'hi agrupen coincideixen en identificar aquesta arrel en les *idees i representacions* que han fet possible la depredació de la natura i han dut el món occidental cap a l'autodestrucció. Proposen lluitar per un canvi en les idees profundes que sostenen la nostra civilització i configuren la nostra forma de relació amb la natura, relació que ens ha dut al desastre actual i a la previsible catàstrofe.

L'actitud ecològica radical implica una crítica als fonaments culturals d'Occident. Qüestiona fonamentalment: la primacia absoluta que donem als criteris econòmics i materials per mesurar la felicitat i el

progrés; la creença en la possibilitat d'un creixement constant i il·limitat tant en economia com en comoditats i en població humana, com si no hi hagués límits o no els estiguéssim sobrepassant; la creença que la tecnologia i el creixement solucionaran tots els problemes; la ignorància absoluta de la complexitat de la vida en aquest planeta i l'absurditat d'una economia que tot ho quantifica menys els costos ecològics...

Aquest concret vell paradigma, aquesta forma tradicional de pensar, que té arrels filosòfiques i fins i tot religioses, és el que ens ha posat històricament en guerra contra la natura, contra la biodiversitat, contra els boscos, els rius, l'atmosfera, els oceans... Només canviant aquesta vella forma de pensar ens podem reconciliar amb el planeta. Aquesta és l'actitud anomenada ecologia profunda (cf. pàg. 46), ecopsicologia, ecologia fundacional, radical o revolucionària.

Comparació entre les dues actituds ecològiques:

La segona actitud, la radical, intenta buscar:

- No només els símptomes (contaminació, desastres), sinó les causes (model de relació amb la natura).
- No tan sols el bé dels humans, sinó el bé de la vida, de tota vida, pel seu propi valor intrínsec.
- No només accions pal·liatives, sinó canvi d'idees, de pressuposicions filosòfiques, estils de vida, valors ètics, autocomprensió de nosaltres mateixos... ,o sigui, mentalitat nova, "canvi de paradigma".
- No tant canviar la natura, com canviar-nos a nosaltres mateixos (una ecologia també "interior").
- No considerar-ho tot en funció de l'ésser humà (antropocentrisme), sinó posar la vida al centre (biocentrisme) i l'ésser humà entre els altres éssers (valoració conjunta de tots els éssers).
- Reconsiderar la nostra "superioritat" humana, superant el nostre clàssic menyspreu de la natura (considerant-la "matèria" inerta, pur rebost d'objectes i recursos...), i deixant de considerar-nos els seus amos i senyors absoluts.

Una actitud ecològica integral

No n'hi ha prou, doncs, amb una actitud de "cura" de la natura (no balafiar, estalviar, calcular i integrar

a partir d'ara els costos ecològics...). Això està molt bé, però fa falta molt més. Cal arribar a redescobrir la Natura...:

com el nostre àmbit de pertinença,
com a nínxol biològic, com una placenta,
com a camí de desenvolupament i camí espiritual,
com a revelació major per a nosaltres mateixos.

És una nova forma d'entendre no només el cosmos, sinó també a nosaltres mateixos dins d'ell, una veritable "revolució copernicana". Un "nou paradigma".

Un "canvi de lloc còsmic" i altres canvis

De la mateixa manera que la teologia de l'alliberament parla de la necessitat de canviar de "lloc social" (aquell sector o pol de la societat des del qual hom sent que viu i experimenta la història, des del sistema o des dels pobres), el nou paradigma de l'ecologia profunda ens demana també un canvi de "lloc còsmic". La mentalitat clàssica tradicional ens fa sentir-nos com fora de la natura (diferents), i *per sobre seu* (completament superiors)... No ens consideràvem "natura", sinó "sobrenaturals", i vinguts "de fora" i "de dalt". Únicament l'ésser humà tenia ànima, ment i esperit... I la història, en un pla superior al de la natura, començava sempre amb l'ésser humà, considerant irrellevant i fins i tot ignorada la història còsmica de gairebé 13.700 milions d'anys anteriors a nosaltres...

En el paradigma de l'ecologia profunda passem a sentir-nos cosmos, a saber que som –literalment, sense recurs a la metàfora- "pols d'estrelles", natura evolutiva, Terra, que, en nosaltres, arriba a sentir, a pensar, a prendre consciència d'ella mateixa, a admirar i a contemplar...

L'actitud ecològica profunda ens porta a acceptar una sèrie de transformacions associades:

-autodestronament: baixar-nos de la deïficació en la qual ens havíem posat, i superar la ruptura i la incomunicació amb la natura;

-superar l'antropocentrisme, mirar-ho tot en funció de l'interès de l'ésser humà, passant a considerar la centralitat de la vida, el "biocentrisme", des de la qual totes les formes de vida tenen valor per elles mateixes;

-assumir la nostra història còsmica evolutiva, sabent que som el seu resultat final, la flor que porta en ella mateixa en síntesi tota la història d'aquest

caos-cosmos que s'està desplegant davant nosaltres gràcies a la nova cosmologia, el "nou relat" que les ciències ens estan presentant, i no només una història domèstica tancada en els darrers 3.000 anys, a la qual ens havien acostumat les grans religions;

-revaloració d'"allò natural", és a dir, superació del prejudici que un "pecat original" ho va espatllar tot primordialment, i va fer pecaminós i "enemic de l'ànima" el món, el sexe, el plaer... i recuperar la seguretat que el principi de tot va ser més aviat una "benedicció original"...

-redescobrir una idea i una imatge de Divinitat que no necessiti de més "transcendència" metafísica que d'immanència en la matèria, i que en cap cas quedi separada de la realitat, en un 2n pis.

Una visió holística

Tot això és una visió nova, no antropocèntrica, sinó **holística**: ara mirem des del tot (natura), en comptes de des de la part (ésser humà). I creiem en la primacia del tot sobre la part. L'ésser humà necessita de la Natura per subsistir, la Natura s'espavila molt bé sense l'ésser humà. L'humanisme clàssic postulava que l'ésser humà era l'únic portador de valors i significat, i que tota la resta era matèria bruta al seu servei... Ha estat una visió greument equivocada, que ens ha posat en contra de la natura, i que s'ha d'eradicar.

No es tracta només de "tenir cura" del planeta perquè ens interessa, o perquè la nostra vida està amenaçada, o per motius econòmics, ni per evitar la catàstrofe que ens arriba... Tots aquests motius són vàlids, però no són pas els únics, ni els principals, i encara que no hi fossin, continuàriem necessitant una "conversió ecològica" del nostre estil de vida, de la nostra mentalitat, fins i tot de la nostra espiritualitat. Necessitem "tornar a la Casa Comuna", a la Natura, de la que, indègudament, ens en vàrem autoexiliar en algun moment –tot apunta que va ser al començament del Neolític, amb la revolució agrària i urbana-.

Captar aquests motius més profunds, descobrir l'ecologia com a "eco-sofia", com a camí de saviesa per a la nostra pròpia realització personal, social i espiritual, és haver arribat a descobrir l'"ecologia profunda" com a dimensió humana ineludible, per viure en plenitud la comunió i l'harmonia amb tot el que som, sabent-ho i assaborint-ho.